

ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

***Альманах
наукового товариства «Афіна»
кафедри культурології та музеєзнавства***

Випуск 23

Засновано у 2003 році

Рівне – 2024

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства. Вип. 23 / За ред. проф. В.Г. Виткалова. Рівне : РДГУ, 2024. 157 с.

Головний редактор:

Виткалов С.В. – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства РДГУ

Редакційна колегія:

Чміль Г.П. – доктор філософських наук, професор, дійсний член (академік) Національної академії мистецтв України, директор Інституту культурології Національної академії мистецтв України (голова редколегії)

Афоніна О.С. – доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв;

Виткалов В.Г. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства РДГУ (заступник головного редактора, відповідальний секретар)

Випих-Гавронська А. – доктор мистецтвознавства (габілітований), професор, проректор відділу розвитку Академії ім. Я. Длугоша (Польща)

Єфіменко А.Г. – доктор мистецтвознавства, професор, Український Вільний університет (Мюнхен, Німеччина)

Кравченко Л.М. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри культурології Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка

Курдина Ю.М. – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії, музеєзнавства і культурної спадщини, Національний університет «Львівська політехніка»

Петрова І.В. – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-менеджменту та індустрії дозвілля, Київський національний університет культури і мистецтв

Петренко О.Б. – доктор педагогічних наук, професор, проректор з інноваційної діяльності і міжнародного співробітництва РДГУ

Потапчук Т.В. – доктор педагогічних наук, професор, Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І.Я. Франка

Сабадаш Ю.С. – доктор культурології, професор, завідувач кафедри культурології, Маріупольський державний університет (Київ)

Рецензент:

Гончарова О.М. – доктор культурології, професор, професор кафедри музейного менеджменту, Київський національний університет культури і мистецтв

Науковий редактор і упорядник випуску – **проф. Виткалов В.Г.**

Видання зареєстровано ISSN International Centre (Paris, FRANCE): ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Видання індексується: Index Copernicus (Польща), Google Scholar, Cosmos (США) та Research Gate, Research Bible (Німеччина); CEEOL; Cite factor; European Reference Index for the Humanities (ERIH), Збірник поданий також на порталі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в інформаційному ресурсі «Наукова періодика України».

Редакція не завжди поділяє точку зору автора. За точність наведених цитат, імен, прізвищ, дат відповідальність несуть автори.

Друкуються за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 12 від 5 грудня 2024 р.).

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.

References

1. Andrieiev Yu. V. Arkhaichna Sparta. Mystetstvo ta polityka. Lviv : Nestor-Istoriia, 2008. 342 s.
2. Antychna literatura. Velyka ukrainska entsyklopediia [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: https://vue.gov.ua/%D0%90%D0%BD%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0
3. Bielash H. O. Istoriia antychnoi literatury. Kyiv : Tsentri navch. 1-ry, 2020. 236 s.
4. Volska N. S. Fon sotsialno-istorychnoi, filosofskoi ta naukovoï paradyhm v antychnii Hretsii doellinistychnoho periodu. Filosofski nauky. 1991. № 11. S. 3-22.
5. Herodot. Istoriia u deviaty kn. / Per. O. Biletskoho. Kyiv : Nauk. dumka, 1993. 576 s.
6. Danylchuk O. M. Istoriia zarubizhnoi literatury. Antychna literatura: navch. posibn. Kyiv, 2020. 152 s.
7. Istoriia zarubizhnoi literatury (Antychna literatura): navch.-metodych. posibn. ; H. V. Mykhed, Yu. V. Yakubina; Nizhyn. derzh. un-t im. M. Hoholia. Nizhyn : NDU, 2021. 264 s.
8. Istoriia filosofii. Antychnist i Serednovichchia / za red. U. Eko, R. Fedriha. Kharkiv : Folio, 2021. 555 s.
9. Ohiienko I. I. Istoriia ukrainskoho drukarstva. Kyiv, 1995.
9. Platon. Hippii Velykyi. Platon. Dialohy. Kn. I. Kyiv, 2008. S. 149-186.
11. Plutarkh. Likurh. Plutarkh. Vybrani zhyttiepysy. U dvokh tt. T. 1 / Perekl. iz davnohr., uporiad., vstup. st., prym. M. Tomashivskoi; il. VI. Medvedieva. Kyiv : Pravda, 1990. 592 s.

ANCIENT GREEK HISTORIOGRAPHY

Benedict Stella – a graduate of higher education 034 «Cultural Studies»,
Rivne State Humanities University, Rivne.

Shatrova Maryna – associate professor, candidate of historical sciences,
Rivne State Humanitarian University, Rivne

In this article, an attempt is made to reconstruct Greek historiography based on the written sources of ancient authors, which had an influence on the further development of the historiographical tradition, especially of ancient Rome. The author demonstrates the position that in the writings of Plato and Plutarch there was already an ambivalent position regarding the existence of the ancient Greek historical tradition, which gave rise to discussions that are still relevant today. It turns out that the historical tradition of ancient Greek historiography was preserved in the fragments of ancient writers who wrote the entire history of Greece.

Key words: ancient historiography, Ancient Greece, historiography of Ancient Greece, ancient authors, historical tradition.

Надійшла до редакції 25.06.2024 р.

УДК 002.2 «15/18»

УКРАЇНСЬКА РУКОПИСНА КНИГА XIV – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVII СТОЛІТТЯ: ІСТОРИОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Маргарита Тумурсухівна Партолюк – здобувачка Освітнього ступеня
«Бакалавр» спеціальності 034 «Культурологія»
partolyuk20@gmail.com

Марина Борисівна Шатрова – доцент, кандидат історичних наук,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://orcid.org/0000-0001-5103-8242>
shatromarin5@gmail.com

Запропоновано історіографічний огляд наукових досліджень української рукописної книги в 90-х роках ХХ – початку ХХІ століття. До уваги взято найвагоміші праці з теми, визначено основні напрями досліджень рукописної книги в Україні та проаналізовано їх результати.

Ключові слова: українська рукописна книга, історіографія, історія книжкової справи.

Постановка проблеми. Рукописна книга, що вивчається нами, належить за змістом до духовної культури, але самі кодекси, на яких фіксується писемна інформація, є одночасно об'єктами матеріальної культури. Пам'ятка писемної культури, незалежно від форми (пергаментний сувій, книга, берестяна грамота), являється відтворенням у зазначеній вище формі певного духовного, ідеального змісту. Саме духовний зміст надає феномену рукописної книги особливої внутрішньої повсякденності, сповненої специфічною енергією. Рукописна книга є відображенням людської свідомості і тому зберігає діяльнісно-активний зміст цієї свідомості. Безперечно, відтворений у писемних пам'ятках, дух зберігає буденність лише за умов включення його до реальної життєдіяльності суспільства.

Специфіка рукописної книги визначила особливості наукових праць з історії її розвитку та

принципову відмінність від книги друкованої в тематиці історичних досліджень. Осмислення потреби збереження рукописної книги, як суттєвої частини національної культури, зумовили активні дії науковців з опису існуючих на той час збірок рукописів та звернення їх уваги на національні особливості кожної з пам'яток рукописної книжності з погляду змісту й оформлення. Ці напрями наукових розвідок потребували створення об'ємної картини історичного поступу рукописної книги, тобто узагальнення існуючих в тому часовому вимірі емпіричних фактів з історії рукописної книжності, дослідження загальних обставин розвитку української культури, вироблення параметрів періодизації історії рукописної книги.

Останні дослідження та публікації. Варто відзначити джерела, в яких досліджуються питання складових елементів писемної культури, якими є рукописні книги та бібліотеки як місця збереження цих книг. Різноманітний матеріал з історії книги був використаний нами з наукових збірників Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. Зокрема, в розрізі дослідження розглядалися публікації А. І. Шаповал [26], Л. А. Дубровіної, О. А. Іванової, О. М. Гальченко [9], Г. І. Ковальчук [17] та ін. Українська рукописна книга розглянута у фундаментальних наукових розвідках Я. Запаса [11].

Мета роботи – на основі аналізу праць вчених з питань історії книги встановити послідовність та визначити особливості розвитку української рукописної книги XIV – першої половини XVII століття в Україні та її місця в історико-культурному процесі.

Виклад матеріалу дослідження. Основним завданням, що розв'язувалось істориками рукописної книги, був опис пам'яток рукописної книжності та деяких колекцій рукописів із метою введення в науковий обіг невідомих раніше екземплярів. Варто зазначити, що дослідники не звужувались вивченням лише українських архівів, а вивчали й ті пам'ятки рукописної книжності, які знаходились за межами України, підкреслюючи їхні національні особливості.

Історія рукописної книги у своєму розвитку знаходилась в тісній взаємозалежності з дослідженнями з історії церкви, історії України, історії мови та літератури. Ці науки не лише збагачували українську культурологію фактами, але й допомагали формуванню її методики, передусім, хронологічного, палеографічного, порівняльно-історичного методів. Також визначено такі суттєві методичні вимоги, як неодмінна вказівка історичної долі та джерел комплектування зібрання рукописів, матеріалу, стану збереженості, формату, письма, датування й походження, авторства, історичної долі кожного примірника, присутності загадок про нього в науковій літературі. Фундаментальний внесок до формування методики дослідження рукописної книги було зроблено Г. Ковальчук [16].

В. Перетц створив наукову школу джерелознавчого й науково-інформаційного вивчення рукописної спадщини, сформувавши взірць археографічного опису старовинного рукопису, незалежно від його форми – книжної чи сувійної. В. Перетцу належить впровадження поняття «опису» рукопису як методу наукового дослідження писемного джерела та створення його універсальної інформаційної структури. Л. Жуковська називає його кодикографічним. Вона зазначає, що цей напрям сформувався на початку XX століття як різновид бібліографічного опису видання для створення охоронних і пошукових каталогів, а вивершення знайшов у роботах В. Перетца.

Наступний розвиток завдань та функцій наукових джерел, які впливали на розвиток рукописного книгописання як окремої допоміжної історичної дисципліни, поєднаний з роботою Археографічної комісії (АК) ВУАН. У її дослідженнях разом з історією літератури і мистецтва, української церкви, історії українського літописання, релігійних пам'яток тощо, розлого представлено описи актів, джерел, архівів, документів, карт – по-суті археографічних довідників.

Вивчення діяльності, планів, кадрового складу АК ВУАН доводить, що формальні завдання актових документів внесли в діяльність АК переважно архівісти, а методи бібліографічного опису видання – дослідники, котрі мали досвід роботи з рідкісними примірниками та рукописними пам'ятками історії й культури (В. М. Перетц, В. І. Барвінок, О. О. Лебедев).

Науковці зверталися до дослідження неодноразово, виявляючи нові факти, переглядаючи гіпотези, що підтверджується широким розумінням істориками змісту поняття «історія рукописної книги».

Кодикологія як джерелознавча дисципліна досліджувалась наприкінці 80 – початку 90-х років XX ст. у працях Олени Гальченко, Ольги Іванової, Любові Дубровіної. У представленому дослідженні розглянуто основні напрями розвитку рукописно-книжкової культури періоду середньовіччя і перспективи кодикографічного аналізу рукописних книг.

Вищезазначені науковці представили детальну формалізовану структуру опису рукописних книг XI – XVIII ст. як наукову модель опису книги артефакту. Л. А. Дубровіна у своїх працях обґрунтувала наукові методи кодикології і камеральної археографії рукописних книг, висвітлила об'єкт і предмет кодикології, основний методологічний апарат наукової дисципліни. Також Л. А. Дубровіна надала теоретичну оцінку для спеціальної дисципліни – кодикографії, предметом

якої є науковий опис рукописних книг, у її співвідношенні з іншими близькими між собою дисциплінами (бібліографією та камеральною археографією).

Питаннями кодикологічних пошуків, а також пов'язаних із нею дисциплін, таких як археографія рукописних книг, кодикографія, палеографія, текстологія, маргіналістика, філігранологія тощо почали займатися у відділі рукописів Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського НАН України наприкінці 80 – початку 90-х років ХХ ст. і на сьогодні тут утворилася власна наукова школа археографів, рукописознавців, кодикологів, палеографів, які розробляють інтеграційні підходи з дослідження пам'яток письма, рукописних книг і суміщення традиційних та інформаційних технологій. За результатами цих наукових пошуків оприлюднено численну кількість публікацій, збірників наукових праць. Серед найзначніших науково-інформаційних видань – каталогів, словників, довідників, покажчиків – можна виокремити наукові каталоги українських, а також грецьких, латинських, єврейських, арабських рукописів. Наприклад, помітним явищем у науковому виданні подібних праць можна назвати вихід у світ наукового каталогу рукописної книги XI – XIV ст. із фондів Інституту рукописів НБУВ, що його підготували у 60-х роках М. В. Геппенер, М. П. Візир, Й. В. Шубинський «Слов'янські рукописи XI-XIV ст. у фондах Відділу рукописів Центральної наукової бібліотеки Академії наук Української РСР: огляд, опис, публікації (Київ, 1969).

Поступу кодикологічних вчень у науковому осередку дослідження рукописної книги – ІР НБУВ сприяє розгорнута джерельна база рукописів III – початку XIX ст. різного утворення і написаних різними мовами, що взагалі складає понад 8 тис. од., які зібрані фундатори Всеукраїнської академії наук та тодішньої Всеукраїнської бібліотеки у 20-30-ті роки ХХ століття. Поза тим сьогодні тут накопичено рукописні видання, що їх збирали впродовж XIX ст. різні просвітницькі організації, навчальні установи; є також колекційні документи й архіви, придбані коштами і зусиллями НБУВ. Своїм змістом вони пов'язані з історією та культурою України, багатоаспектні та багатогалузеві, а за складом –представляють усі види й типи рукописів та матеріалів різними мовами світу. Це й пам'ятки рукописної книжності, й епічні матеріали та актові документи, й архіви різноманітних просвітницьких та наукових організацій, окремі документи й особисті архіви видатних діячів української науки і культури. Інститут рукопису НБУВ представляє книжково-рукописне надбання різного часового відтинку: від найдавніших часів до ХХ ст. Найдавніші рукописно-книжкові збірки потрапили до фондів із бібліотек Михайлівського Золотоверхого, Софіївського, Межигірського козацького та деяких інших монастирів Києво-Печерської і Почаївської Лаври, різних церков, а також із фондів Київської духовної академії з Церковно-археографічним музеєм та матеріалами її попередників – Києво-Могилянської академії і братських шкіл; духовних семінарій, навчальних установ XIX ст., приватних колекцій та музеїв.

Л. А. Дубровіна розглядає аспекти теорії та практики порівняльного аналізу кодикографії та бібліографії в плані використання рукописних книг у національній бібліографії [10].

Це підштовхнуло розпочати загальні і конкретні дослідження рукописної книги та писемних пам'яток, колекцій, що зберігаються у фондах Інституту рукопису НБУВ, досліджувати властивості історичного розвитку книги, вивчати її особливості в хронологічному проміжку часу, аналізувати пам'ятки за мовним та національним походженням.

Методологічні принципи історико-текстологічного вивчення епічних пам'яток великого об'єму та археографічного опису рукописних книг, де ці пам'ятки залишились, розвивала Л. А. Дубровіна, досліджуючи списки XVI – XVIII ст. такої пам'ятки хронікального та історико-публіцистичного характеру середини XVI ст. як «Історія о Казанском царстві» (Казанський літописець) – відому в українських списках.

Особливий науковий напрям, що поєднує теоретичні аспекти вивчення мови, правопису та графіко-орфографічного та палеографічного аналізу українських рукописів XIV – XVII ст. формує Людмила Гнатенко – а саме вона вивчає староукраїнський правопис у причетності до проблеми другої південнослов'янської графіко-археографічної взаємодії. Л. Гнатенко сумлінно працює у царині історико-філологічних та кодикологічних досліджень українських та слов'янських рукописів XIV – XV ст., що репрезентовано в її опублікованих покажчиках, насамперед праць просвітителів Кирила і Мефодія в писемній спадщині Інституту рукопису НБУВ [4-7].

Суцільний огляд рукописних книг XVI ст. уперше створено наприкінці 80-х рр. ХХ ст. Над ним почала працювати Л. А. Дубровіна, проте ґрунтовний кодикологічний опис рукописних видань XVI ст., що налічуються у фондах ІР НБУВ, у значенні кодикографічного аналізу та визначення характерних рис і загальних напрямів рукописно-книжкової культури в Україні у XVI ст. здійснила О. Іванова. Вона підготувала до видання в 2004 р. каталог кириличної рукописної книги XVI ст. за фондами ІР НБУВ, створеного паралельно з базою даних на рукописну книгу «Кодекс» [15].

Розпочато процес наукового описування та вивчення рукописних видань XVII ст.: дослідженням специфіки опису світських рукописів займається Марія Іваннікова, науковий працівник ІР НБУВ. Коло її пошуків – методи філігранознавчого та текстологічного вивчення великих за обсягом пам'яток писемності епічного змісту, зокрема хронографів, у тому числі української редакції [13]. Ольга Іванова та Марія Іваннікова спільно розробляють методи атрибуції слов'янських кирилических рукописних видань XVI-XVII ст. [14-15].

Проблемами почеркознавства та графічного вивчення почерків у кодикографічному описі східнослов'янських рукописів досліджує Олексій Хамрай, прослідковуючи властиві риси атрибуції та почеркознавчий погляд на караїмські та арабо-єврейські рукописи.

Ірина Сергеева у своїх дослідженнях використовує кодикологічні методи аналізу оздобу в питанні історико-книгознавчого вивчення та археографічного опису єврейських декорованих рукописів України XVIII – початку XX ст. із фондів ІР НБУВ [20].

Питаннями обрамлення слов'янських рукописних видань в межах їх опису досліджувалось не тільки в загальному змісті (згадані праці Л. А. Дубровіної, О. М. Гальченко, О. А. Іванової), але і як невід'ємна частина оформлення кодексу: зокрема цю проблему вивчає С. П. Прудніков [19].

Олена Гальченко досліджує оправу рукописних книг та стародруків у її історичному розвитку [103]. У її інтересах – структура оправы, модифікація в технології її виготовлення та орнаменту як виду декоративно-прикладного мистецтва, інтролігаторській пристрій, терміносистема палітурної справи тощо. Ці дослідження органічно поєднуються в процесі вивчення основного методичного апарату української бібліопегії – (науки про оправу), створення та з'ясування історії інтролігаторства в українських землях. Олена Гальченко збагатила комплексну систему збереження рукописних видань у спеціальних сховищах, що надає можливість за системою відповідних ознак визначати стан збереження рукописних книг у книгосховищах.

В ІР НБУВ досліджується специфіка рукописних видань, а саме, півчих та музичних. Півчі богослужбові книги в складі репертуару рукописів із фондів Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського складають велику частину цієї спадщини (за дослідженнями Л. Корній, Л. Дубровіної).

Археографічний та кодикологічний опис рукописних видань тісно пов'язується з інформаційно-технологічними питаннями науково-інформаційної діяльності бібліотек і їх відділів рукописів. У цьому випадку значною рисою в кодикологічних дослідженнях ІР НБУВ є одночасна орієнтація на перспективу формалізувати опис рукописних видань для створення кодикологічної бази даних, розпочинаючи з кінця 80 – початку 90-х років XX ст. У той час здійснено вивчення не лише формалізованої структури опису рукописних книг, досліджено проблеми класифікації рукописів та стародруків за фундаментальними системами ознак, але й проаналізовано можливості формалізації прикрашання книги.

Спектр пошуків вивчення рукописних видань в Інституті рукопису НБУВ характеризується великою розмаїтістю тем: із 1988 р. оприлюднено понад 200 публікацій, пов'язаних із кодикологією та археографією рукописних книг.

Окрім результатів зазначених напрямів досліджень, оприлюднено низку студій однієї з найвидатніших рукописних пам'яток, що збереглась на теренах України, – Пересопницького Євангелія. Історію створення Пересопницького Євангелія, події, пов'язані з ним, історичні постаті, причетні до «біографії» цього фоліанта сьогодні вивчають дослідники різних напрямів. Знайдений в 30-х роках XIX століття видатним філологом-славістом Осипом Бодяньським рукопис Пересопницького Євангелія став об'єктом дослідження багатьох учених – лінгвістів та істориків, церковних, культурних і політичних діячів. Євангеліє вивчали українські вчені. Серед них: Ю. Тиховський, П. Житецький, М. Думітрашко, І. Огієнко, А. Назаревський, С. Маслов, П. Плющ, В. Німчук, Л. Гнатенко та ін. Особливе місце посідають дослідження сучасних авторів: А. Слободяника [21], М. Тимошика [22], П. Толочка [23], І. Чепіги, яка присвятила цій темі понад 20 років своєї наукової діяльності [24, 25]. Оздоблення книги вивчали мистецтвознавці О. Гальченко [2], Я. Запаско [11]. Палеографічні та кодикологічні особливості Пересопницького Євангелія досліджували Л. А. Дубровіна [8] та багато ін.

Промовистими є висновки про унікальність Євангелії: «Рукопис (Пересопницьке Євангеліє), – зазначає, зокрема, В. Овчінніков, – не має собі рівних серед відомих нам рукописів та палеографічних знімків: за твердістю, красою, витонченістю і довершеністю малюнок його почерку не поступається орнаменту» [18; 62]; «Пересопницьке Євангеліє, – стверджує Я. Запаско, – унікальна художня пам'ятка графічного мистецтва» [11, с. 87].

На сучасному етапі пошуків представників наукової школи ІР НБУВ існує декілька напрямів комплексних досліджень. Серед них:

- об'єкт, предмет, методи кодикології; теоретичний зріз історико-кодикологічного аналізу рукописних зібрань (Л. А. Гнатенко, Л. А. Дубровіна, О. І. Іванова);
- кодикографія як методологія наукової дисципліни «кодикологія» та система складного наукового опису рукописних видань за ознаками змісту, форми, походження, побутуванням та значення в історико-культурному процесі (Л. А. Гнатенко, Л. А. Дубровіна, О. І. Іванова, М. К. Іваннікова, Е. С. Клименко, І. А. Сергеева);
- орнаменти рукописних видань і формалізація складових прикрашення книги та її палітурки, дослідження стильових рис і декоративної рубрикації (О. М. Гальченко, О. І. Іванова, С. П. Прудніков, І. С. Сергеева);
- палеографічні, графіко-орфографічні та кодикологічні дослідження рукописних книг (Л. А. Гнатенко).

Визначено, що з першої половини й до середини XVI ст. залишився помітний слід в історії української рукописної книги. В той період українська рукописна книга піднялась на вищий рівень свого розвитку, розвиваючи багаті традиції власної культури, творчо вбираючи кращі риси світового мистецтва і насамперед мистецтва ренесансу.

Рукописання здійснювалось в усі регіонах України. Активізувалися як давні осередки, так і з'явилися нові. Важливим осередком українського книгописання залишалися скрипторії Києва. У місті сформувалися монастирські книжкові збірки. Як зазначають дослідники, у 1554 р. монастирська бібліотека Києво-Печерської лаври мала у своєму складі 68 книг. Окремі примірники були оздоблені сріблом, золотом, коштовними тканинами. До теперішнього часу з Києва та околиць дійшла незначна кількість пам'яток XVI ст., але й вони підтверджують високий рівень книжкової культури цього осередку.

Володарями кириличних рукописних книг були церкви та монастирі, репрезентанти українських шляхетських родин, державні чиновники, духовенство, ченці, інші. Прошарок суспільства, що відносився до білого духовенства купували зазвичай книги богослужбового змісту для особистого користування та передавали їх у спадок своїм нащадкам. Деякі родини священників мали досить численні та цінні збірки.

Отже, історичні розвідки в галузі вивчення рукописної книги були спрямовані на вивчення цього феноменального явища української культури разом із історією літератури, мови, палеографії, історією України та ін. Незважаючи на значний масив досліджень, присвячених українській рукописній книжності, що здійснюються наприкінці XX – початку XXI ст., існують напрями, які ще потребують окремої уваги з боку наукового співтовариства. Це, наприклад, дослідження української рукописної книги другої половини XVII століття, вироблення загальної методики складання реєстру рукописної спадщини, представленої в електронному середовищі та інші. Сьогодні українська рукописна книга ще не стала також об'єктом єдиного історико-культурологічного дослідження, фундамент для якого створений.

Список використаної літератури

1. Гальченко О. М. Оправа українських книг та стародруків як об'єкт кодикографії : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 05.25.04 / НАН України Центр. наук. б-ка ім. В. І. Вернадського. Київ, 1994. 18 с.
2. Гальченко О. М. Оправа східнослов'янських рукописних книг та стародруків в Україні : історія, структура, опис : монографія; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т рукопису. Київ : НБУВ, 2005. 375 с.
3. Гальченко О. М. Оправа рукописних книг XVI-XVII ст. на церковних книгах українського походження та Пересопницьке Євангеліє [Електронний ресурс]. Із виступів на наук.-практ. конф. «Пересопницьке Євангеліє – святиня українського народу». Режим доступу : http://peresopnytske.org.ua/ukr/nauchnie_material/dokladu_ukr.html.
4. Гнатенко Л. А. Графіко-орфографічні особливості староукраїнського узусу в правописі голосних конфесійних рукописних пам'яток останньої чверті XIV – першої чверті XVII ст. *Рукописна та книжкова спадщина України*. Київ : НБУВ, 1996. Вип. 3. С. 11-21.
5. Гнатенко Л. А. Графіко-орфографічні особливості передачі звука «йот» в староукраїнських пам'ятках другої половини XIV – початку XVII ст. *Рукописна та книжкова спадщина України*. Київ : НБУВ, 2010. Вип. 14. С. 179-197.
6. Гнатенко Л. А. Поєднання палеографічних та орфографічних досліджень при вивченні староукраїнських писемних пам'яток. *Укр. археогр. щоріч.* Київ, 1999. Вип. 3/4. С. 103-109.
7. Гнатенко Л. А. Письмо Пересопницького Євангелія та графіко-орфографічні особливості пам'ятки. *Пересопницьке Євангеліє 1556-1561. Дослідження. Транслітерованій текст. Словопоказчик*. Київ : Літтон, 2001. С. 55-73.

8. Дубровіна Л. А. Археографічний та кодикологічний опис Пересопницького Євангелія. *Пересопницьке Євангеліє 1556-1561. Дослідження. Транслітерованій текст. Словопоказчик*. Київ : Літтон, 2001. С. 74-104.
9. Дубровіна Л. А., Іванова О. А., Гальченко О. М. Сербські рукописи XVII ст. з колекції Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського : історико-кодикологічний аналіз. *Рукописна та книжкова спадщина України*. Київ, 2023. Вип. 30. С. 133-167.
10. Дубровіна Л. А. Рукописна книга як об'єкт національного бібліографічного репертуару України в контексті поняття «писемна пам'ятка» та її автора. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 1999. Вип. 2. С. 141-154.
11. Запаско Я. Українська рукописна книга. Львів : Світ, 1995. 478 с.
12. Іваннікова М. К. Кирилична світська книга XVII століття в фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського : історико-кодикологічний опис : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.09; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2003. 18 с.
13. Іваннікова М. К. Рукописна кирилична книга XVI – XVII ст. : основні принципи атрибуції. *Архіви України*. Київ, 2002. № 4/6. С. 169-178.
14. Іваннікова М. К. Проблеми створення наукового каталогу слов'янської рукописної книги XVII ст. з фондів НБУВ: принципи датування. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 2002. Вип. 9. С. 266-277.
15. Іванова О. А. Рукописна книга XVI століття в Україні. Основні засади кодикологічного опису: автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.08; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2003. 19 с.
16. Ковальчук Г. І. Рукописні книги та стародруки : навч. посіб.; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2011. 100 с. : іл.
17. Ковальчук Г. І. Книгознавчі дослідження як основа експертизи книжкових пам'яток. *Наук. пр. Нац. б-ки ім. В. І. Вернадського НАН України*. Київ, 2021. Вип. 62. С. 396-406.
18. Овчинников В. Історія книги : Еволюція книжкової структури. Львів : Світ, 2005. 420 с.
19. Прудніков С. П. Схема опису орнаментальних оздоблень рукописних книг та стародруків (вербальна та аналітична моделі). *Рукописна та книжкова спадщина України*. 1993. Вип. 1. С. 201-211.
20. Сергеева І. А. Історико-книгознавчий аналіз та археографічний опис єврейських декорованих рукописних пам'яток України XVIII – початку XX ст. : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 1998. 16 с.
21. Слободяник А. Пересопницьке Євангеліє – святина українського народу. *Друкарство*. 2000. № 1. С. 4-7.
22. Тимошик М. Книги Святого Письма українською мовою; до історії перекладу і видання. *Друкарство*. 2000. № 1. С. 10–15.
23. Толочко П. Пересопницьке Євангеліє та його історичний контекст. *Світогляд*. 2008. № 4. С. 2-5.
24. Чепіга І. Пересопницьке Євангеліє. *Наука і культура. Україна*. Київ, 1990. Вип. 24. С. 190-196.
25. Чепіга І. Пересопницьке Євангеліє: історія відкриття пам'ятки. *Бібл. вісн.* 1997. № 1. С. 38-39.
26. Шаповал А. І. Листування О. Назаревського з В. Перетцом в рамках діяльності Комісії давнього українського письменства. *Рукописна та книжкова спадщина України*. Київ, 2023. Вип. 31. С. 178-201.

References

1. Halchenko O. M. Oprava ukrainskykh knyh ta starodrukiv yak ob'iekt kodykohrafiі : avtoref. dys. ... kand. ist. nauk : 05.25.04 / NAN Ukrainy Tsentr. nauk. b-ka im. V. I. Vernadskoho. Kyiv, 1994. 18 s.
2. Halchenko O. M. Oprava skhidnoslovianskykh rukopysnykh knyh ta starodrukiv v Ukraini : istoriia, struktura, opys : monohrafiia; NAN Ukrainy, Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho, In-t rukopysu. Kyiv : NBUV, 2005. 375 s.
3. Halchenko O. M. Oprava rukopysnykh knyh KhVI-KhVII st. na tserkovnykh knykh ukrainskoho pokhodzhennia ta Peresopnytske Yevanheliie [Elektronnyi resurs]. Iz vystupiv na nauk.-prakt. konf. «Peresopnytske Yevanheliie – sviatynia ukrainskoho narodu». Rezhym dostupu : http://peresopnytske.org.ua/ukr/nauchnie_material/dokladu_ukr.html.
4. Hnatenko L. A. Hrafiiko-orfohrafiichni osoblyvosti staroukrainskoho uzusu v pravopysi holosnykh konfesiinykh rukopysnykh pamiatok ostannoї chverti XIV – pershoї chverti XVII st. Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy. Kyiv : NBUV, 1996. Vyp. 3. S. 11-21.
5. Hnatenko L. A. Hrafiiko-orfohrafiichni osoblyvosti peredachi zvuka «iot» v staroukrainskykh pamiatkakh druhoї polovyny XIV – pochatku XVII st. Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy. Kyiv : NBUV, 2010. Vyp. 14. S. 179-197.
6. Hnatenko L. A. Poiednannia paleohrafiichnykh orfohrafiichnykh doslidzhen pry vyvchenni staroukrainskykh pysemnykh pamiatok. Ukr. arkheohr. shchorich. Kyiv, 1999. Vyp. ¾. S. 103-109.
7. Hnatenko L. A. Pysmo Peresopnytskoho Yevanheliia ta hrafiiko-orfohrafiichni osoblyvosti pamiatky. Peresopnytske Yevanheliie 1556-1561. Doslidzhennia. Transliterovanyi tekst. Slovpokazhchyk. Kyiv : Litton, 2001. S. 55-73.
8. Dubrovina L. A. Arkheohrafiichni ta kodykologichni opys Peresopnytskoho Yevanheliia. Peresopnytske Yevanheliie 1556-1561. Doslidzhennia. Transliterovanyi tekst. Slovpokazhchyk. Kyiv : Litton, 2001. S. 74-104.
9. Dubrovina L. A., Ivanova O. A., Halchenko O. M. Serbski rukopysy XVII st. z kolektsii Instytutu rukopysu Natsionalnoi biblioteki Ukrainy im. V. I. Vernadskoho : istoryko-kodykologichni analiz. Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy. Kyiv, 2023. Vyp. 30. S. 133-167.
10. Dubrovina L. A. Rukopysna knyha yak ob'iekt natsionalnoho bibliohrafiichnoho repertuaru Ukrainy v konteksti poniattia «pysemna pamiatka» ta yii avtora. Nauk. pr. Nats. b-ky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho. Kyiv, 1999. Vyp. 2. S. 141-154.
11. Zapasko Ya. Ukrainska rukopysna knyha. Lviv : Svit, 1995. 478 s.

12. Ivannikova M. K. Kyrylychna svitska knyha XVII stolittia v fondakh Instytutu rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho : istoryko-kodykologichnyi opys : avtoref. dys. ... kand. ist. nauk : 07.00.09; NAN Ukrainy, Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho. Kyiv, 2003. 18 c.
13. Ivannikova M. K. Rukopysna kyrylychna knyha XVI – XVII st. : osnovni pryntsyppy atrybutsii. Arkhivy Ukrainy. Kyiv, 2002. № 4/6. S. 169-178.
14. Ivannikova M. K. Problemy stvorennya naukovooho katalohu slovianskoi rukopysnoi knyhy XVII st. z fondiv NBUV: pryntsyppy datuvannia. Nauk. pr. Nats. b-ky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho. Kyiv, 2002. Vyp. 9. S. 266-277.
15. Ivanova O. A. Rukopysna knyha XVI stolittia v Ukraini. Osnovni zasady kodykologichnoho opysu: avtoref. dys. ... kand. ist. nauk : 07.00.08; NAN Ukrainy, Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho. Kyiv, 2003. 19 s.
16. Kovalchuk H. I. Rukopysni knyhy ta starodruky : navch. posib.; Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho. Kyiv : NBUV, 2011. 100 s. : il.
17. Kovalchuk H. I. Knyhozhnavchi doslidzhennia yak osnova ekspertyzy knyzhkovykh pam'iatok. Nauk. pr. Nats. b-ky im. V. I. Vernadskoho NAN Ukrainy. Kyiv, 2021. Vyp. 62. S. 396-406.
18. Ovchinnikov V. Istoriia knyhy : Evoliutsiia knyzhkovoi struktury. Lviv : Svit, 2005. 420 s.
19. Prudnikov S. P. Skhema opysu ornamentalnykh ozdoben rukopysnykh knykh ta starodrukiv (verbalna ta analitychna modeli). Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy. 1993. Vyp. 1. S. 201-211.
20. Serheieva I. A. Istoryko-knyhozhnavchyi analiz ta arkhieohrafichnyi opys yevreiskykh dekorovanykh rukopysnykh pamiatok Ukrainy XVIII – pochatku XX st. : avtoref. dys. ... kand. ist. nauk. Kyiv, 1998. 16 s.
21. Slobodianyk A. Peresopnytske Yevanheliie – sviatynia ukraïnskoho narodu. Drukarstvo. 2000. № 1. S. 4-7.
22. Tymoshyk M. Knyhy Sviatoho Pysma ukraïnskoiu movoiu; do istorii perekladu i vydannia. Drukarstvo. 2000. № 1. S. 10–15.
23. Tolochko P. Peresopnytske Yevanheliie ta yoho istorychni kontekst. Svitohliad. 2008. № 4. S. 2-5.
24. Chepiha I. Peresopnytske Yevanheliie. Nauka i kultura. Ukraina. Kyiv, 1990. Vyp. 24. S. 190-196.
25. Chepiha I. Peresopnytske Yevanheliie: istoriia vidkryttia pamiatky. Bibl. visn. 1997. № 1. S. 38-39.
26. Shapoval A. I. Lystuvannia O. Nazarevskoho z V. Perettsom v ramkakh diialnosti Komisii davnoho ukraïnskoho pysmenstva. Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy. Kyiv, 2023. Vyp. 31. S. 178-201.

UDC 002.2 «15/18»

**UKRAINIAN MANUSCRIPT BOOKS OF THE XIV – FIRST HALF OF THE XVII CENTURY:
HISTORIOGRAPHY OF THE RESEARCH**

Partoliuk Margarita - a graduate of higher education 034 «Cultural Studies»,
Rivne State Humanities University, Rivne.

Shatrova Maryna –associate professor, candidate of historical sciences,
Rivne State Humanitarian University, Rivne

The main goal of the work is to establish the sequence and determine the features of the development of Ukrainian manuscript books from the 14th to the first half of the 17th century in Ukraine and their place in the historical and cultural process based on the analysis of scholars' works on the history of the book.

Methodology of the research. The history of manuscript books has been closely intertwined with studies on the history of the church, the history of Ukrainian culture, the history of language and literature. These disciplines not only enriched Ukrainian cultural studies with facts but also contributed to the formation of its methodologies, primarily chronological, paleographical, and comparative-historical methods. Essential methodological requirements were also identified, such as the necessary indication of the historical fate and the sources of the manuscript collection, the material's condition, format, handwriting, dating and origin, authorship, historical fate of each copy, and the presence of references to it in scholarly literature.

Results. A historiographical overview of scientific research on manuscript books by Ukrainian researchers from the 1990s to the early 21st century has been provided. The most significant works on the subject have been identified, along with the main research directions that focus on establishing important methodological requirements for the historical study of manuscript books, developing a comprehensive periodization scheme for their development, and clarifying their relationships with printed books and their place in the country's cultural process.

Scientific novelty. It has been established that areas such as the study of Ukrainian manuscript books from the second half of the 17th century and the development of a general methodology for compiling registers of manuscript heritage presented in electronic environments require further attention from the academic community. The most relevant research topics have been identified: methodology and new principles for studying and describing manuscript books; manuscript books in the historical and cultural process of Ukraine from the 16th to the 20th century; Ukrainian manuscript books by types and genres; paleographical and graphic-orthographic features of codices; the art of Ukrainian manuscript books, including the study of their bindings.

The practical significance of the research lies in its contribution to the comprehensive study of the historiography of the development of manuscript and early printed books in Ukraine at the end of the 20th to the beginning of the 21st century.

Key words: Ukrainian manuscript book, historiography, history of book arts

ЗМІСТ

ВИТКАЛОВ С. В., ВИТКАЛОВ В. Г. «МОЛОДІЖНА» НАУКОВА ТВОРЧИСТЬ КРИЗЬ ПРИЗМУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ 3

Розділ I. МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В СИСТЕМІ СУЧАСНОГО КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

БЕНЕДИК С. А., ШАТРОВА М. Б. ГРЕЦЬКА АНТИЧНА ІСТОРІОГРАФІЯ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВОГО СТУДІЮВАННЯ 8

ПАРТОЛЮК М. Т., ШАТРОВА М. Б. УКРАЇНСЬКА РУКОПИСНА КНИГА XIV – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVII СТОЛІТТЯ: ІСТОРІОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ 11

СУЛЬЖИК Ю., ШАТРОВА М. Б. ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ КНИГОДРУКУВАННЯ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У XVI ст. ТА ЙОГО РОЛЬ В ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ Й ОСВІТИ 18

МАММАДЗАДЕ V. V. БУДИНКИ І МЕМОРІАЛЬНІ МУЗЕЇ ВИДАТНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА. 22

SARIYYA H. S. ЗАСОБИ ВИКОРИСТАННЯ ЗРАЗКІВ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА СВІТОВОГО МИСТЕЦТВА У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ 26

GULNARA I. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ФОРМУЮЧОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 30

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ДАВИДЧУК Д. РОЛЬ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ЗАКЛАДІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ВІЙНИ : ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ДИСКУРСІ..... 34

БАСЮК Д. П., ШАТРОВА М. Б. КУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВОЛИНСЬКОГО РЕГІОНУ ТА ПОШУК НОВИХ ФОРМ ЙОГО ПРЕЗЕНТАЦІЇ 43

БЕНДЮГ К., ВИТКАЛОВ В. Г. РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ ІВЕНТ-СФЕРИ В УМОВАХ ВІЙНИ 48

БЄЛОЩУК А. Ф., ШАТРОВА М. Б. СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ КЗ «РІВНЕНСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА» ОБЛАСНОЇ РАДИ 53

БОГІЙЧИК С. М., ВИТКАЛОВ С. В. СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯВОРІВЩИНИ В СТРУКТУРІ СЬОГОДЕННЯ 58

ДЕРКАЧ І. ДОСВІД ПРОЄКТНОГО КУЛЬТУРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ЗАПОВІДНИКА МІСТА ОСТРОГ 66

ШЛАПЧИНСЬКА М. ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ СЕРПАНКОВОГО ТКАЦТВА СЕРЕД МОЛОДІ ЯК ФОРМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ДАВНІХ ТРАДИЦІЙ РІВНЕНСЬКОГО ПОЛІССЯ 71

ЧУПРИНА О. М. ТРАНСФОРМАЦІЇ В АРХІТЕКТУРІ МІСТА РІВНЕ 78

КРАЙЛЮК Л., ШЛАПЧИНСЬКА М. ОСОБЛИВОСТІ РЕСТАВРАЦІЇ СТАРОВИНИХ СПОРУД У РАДИВИЛІВСЬКОМУ ЕТНОПАРКУ «ЛАДОМИРІЯ» 83

**Розділ III. ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ КРІЗЬ ПРИЗМУ
ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ**

ПАВЛОВСЬКА А. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В МИСТЕЦТВІ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	89
ПОЛЬЧЕНКО Х. В. ХОРЕОГРАФІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СПОСІБ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ АДАПТАЦІЇ.....	96
БРОНОВИЦЬКИЙ І. Л. ВЗАЄМНИЙ ВПЛИВ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНО-КУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ: ТРАНСФОРМАЦІЇ, ІННОВАЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ	103
ФЕДОРОВ О. СИНТЕЗ ХОРЕОГРАФІЧНОГО ТА АУДІОВІЗУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА.....	107
УЖИНСЬКИЙ М. Ю., РОКІЩУК І. І., ТАТАРНИКОВ П. А. СТАНДАРТИ ЯКОСТІ ЗВУКОВОГО МАТЕРІАЛУ : ЗАСОБИ ТА МЕТОДИ.....	114
РОДІНЧУК О. В. ВІЙНА І КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА	119
САВАНЧУК О. О. МИСТЕЦЬКІ РЕФЛЕКСІЇ ДРАМИ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	125

**Розділ IV. РЕГІОНАЛЬНА КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ПРАКТИКА В КОНТЕКСТІ
СКЛАДНИХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ**

ЧУПРИНА О. М., САВАНЧУК О. О. КОЛІР ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ЗВ'ЯЗКУ МІЖ ХУДОЖНИКОМ І ГЛЯДАЧЕМ	131
КРАЙЛЮК Л., САВАНЧУК О. МИКОЛА БЕНДЮК : ХУДОЖНИК-РЕСТАВРАТОР ТА ЙОГО ВНЕСОК У РЕСТАВРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ РІВНЕНЩИНИ.....	135
СОКОЛОВСЬКА Н., ГОРИНА Л. ПЕРЕКЛАДЕННЯ ТВОРЧІВ ДЛЯ БАНДУРИ : РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР.....	139
МЕНТІУЄВА У. ЕФЕКТИВНІ СПОСОБИ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	146
HUSEYNOVA E. СОЦІАЛЬНА ТВОРЧІСТЬ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК НАБУТТЯ УЧНЯМИ АКТИВНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ.....	149

CONTENTS

VYTKALOV S., VYTKALOV V. «YOUTH» SCIENTIFIC CREATIVITY THROUGH THE PRISM OF INTERCULTURAL COMMUNICATION	3
<i>Part I. HISTORICAL RETROSPECTIVE OF THE CULTURAL AND ARTISTIC PROCESS</i>	
BENEDICT S., SHATROVA M. ANCIENT GREEK HISTORIOGRAPHY	8
PARTOLIUK M., SHATROVA M. UKRAINIAN MANUSCRIPT BOOKS OF THE XIV – FIRST HALF OF THE XVII CENTURY: HISTORIOGRAPHY OF THE RESEARCH	11
SULZHYK Y., SHATROVA M. PREREQUISITES FOR THE EMERGENCE OF BOOK PRINTING IN UKRAINIAN LAND IN THE 16TH CENTURY AND ITS ROLE IN THE HISTORY OF THE DEVELOPMENT OF CULTURE AND EDUCATION	18
MAMMAZADE V. V. AND MEMORIAL MUSEUMS OF OUTSTANDING REPRESENTATIVES OF MUSICAL ART	22
SARIYYA H. S. WAYS TO USE SAMPLES OF NATIONAL AND WORLD ART IN THE LEARNING PROCESS OF ELEMENTARY GRADES	26
GULNARA I. INVESTIGATING THE IMPACT OF FORMATIVE ASSESSMENT ON STUDENT LEARNING IN HIGHER EDUCATION.	30
<i>Part II. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF CULTURAL CREATIVITY</i>	
DAVYDUCHUK D. THE ROLE AND FUNCTIONAL SIGNIFICANCE OF SOCIO-CULTURAL INSTITUTIONS DURING WAR: CHALLENGES AND PROSPECTS IN MODERN SOCIO-CULTURAL DISCOURSE	34
BASYUK D., SHATROVA M. CULTURAL POTENTIAL OF THE VOLYN REGION AND THE SEARCH FOR NEW FORMS OF ITS PRESENTATION	43
BENDYUG K., VITKALOV V. DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN EVENT SPHERE IN THE CONDITIONS OF WAR	48
BELOSHCHUK A. F., SHATROVA M. SOCIO-CULTURAL PRACTICES OF THE «RIVNE REGIONAL UNIVERSAL SCIENTIFIC LIBRARY» OF THE REGIONAL COUNCIL.	53
BOHIYCHYK S., VITKALOV S. CHARACTERIZATION OF THE SOCIO-CULTURAL POTENTIAL OF YAVORIV DISTRICT	58
DERKACH I.A. EXPERIENCE OF PROJECT CULTURAL MANAGEMENT IN THE ACTIVITIES OF THE STATE HISTORICAL AND CULTURAL RESERVE OF OSTROG.....	66
SHLAPCHYNSKA M. POPULARIZATION OF SILK WEAVING AMONG YOUTH AS A FORM OF PRESERVATION OF ANCIENT TRADITIONS OF RIVNE POLISSYA	71
CHUPRINA O. TRANSFORMATIONS IN THE ARCHITECTURE OF THE CITY OF RIVNE	78
KRAYLYUK L., SHLAPCHYNSKA M. FEATURES OF RESTORATION OF ANCIENT BUILDINGS IN THE RADIVYLIV ETHNOPARK «LADOMYRIYA»	83
<i>Part III. PEDAGOGICAL PROBLEMS OF MODERN HIGH SCHOOL</i>	
PAVLOVSKA A. IMPLEMENTATION OF MULTIMEDIA TECHNOLOGIES IN ART OF THE XXI	

CENTURY	89
POLCHENKO X. CHOREOGRAPHIC ACTIVITY AS A WAY OF INFORMATIONAL AND COMMUNICATIVE ADAPTATION	96
BRONOVYTSKYI I. THE MUTUAL INFLUENCE OF CHOREOGRAPHIC ART AND THE INFORMATION-CULTURAL SPHERE: TRANSFORMATIONS, INNOVATIONS AND PERSPECTIVES	103
FEDOROV O. SYNTHESIS OF CHOREOGRAPHIC AND AUDIOVISUAL ARTS	107
UZHYNSKYI M., ROKISHCHUK I., TATARNIKOV P. QUALITY STANDARDS FOR AUDIO MATERIAL: TOOLS AND METHODS	114
RODINCHUK O. WAR AND CULTURAL HERITAGE	119
SAVANCHUK O.O. ARTISTIC REFLECTIONS ON THE DRAMA OF WAR IN UKRAINE.....	125

Розділ IV. ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

CHUPRINA O., SAVANCHUK O. COLOR AS A MEANS OF CREATING AN EMOTIONAL CONNECTION BETWEEN THE ARTIST AND THE SPECTATOR.....	131
KRAYLYUK L., SAVANCHUK O. MYKOLA BENDIUK – ARTIST-RESTORER AND HIS CONTRIBUTION TO THE RESTORATION ACTIVITIES OF THE RIVNE REGION	135
SOKOLOVSKA N., HORINA L. TRANSLATION OF WORKS FOR BANDURA	139
MEHTIYEVA U. EFFECTIVE WAYS AND METHODS OF TEACHING ENGLISH IN PRIMARY GRADES	146
HUSEYNOVA E. ACTIVE POSITION AS AN IMPORTANT FACTOR IN PUPILS ACQUIRING AN ACTIVE CIVIC STANCE	149

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

АЛЬМАНАХ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА «АФІНА» КАФЕДРИ ІВЕНТ-ІНДУСТРІЙ,
КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА МУЗЕЄЗНАВСТВА РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ВИПУСК 23

Наукове редагування і коректура – *проф. Виткалов В.Г.*
Упорядкування, верстка та макет – *Виткалов С.В., Федорук Л.М.*
Відповідальний за випуск – *Виткалов В.Г.*

Підписано до друку 05.12.2024. Замовлення № 510/5.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк.18.17. Наклад 100 прим.

Адреса редакції: м. Рівне, вул. С. Бандери, 12
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства. Тел. 0 (362) 63-42-62

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альм. наук. т-ва «Афіна» кафедри івент-індустрій,
культурології та музеєзнавства РДГУ. Вип. 23 / За ред. проф. В.Г. Виткалова. Рівне : РДГУ, 2024. 157 с.

Свідомство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р.
Зареєстрованого Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.

ISBN 978-966-8424-77-9

ББК 71.0
УДК 08:168.522

Видавничі роботи: ФОП Бреґін А.Р.
свідомство про державну реєстрацію ААБ № 750918 від 20.11.2012 р.
33009, м. Рівне, вул. Біла, 53, Г 2.
Адреса редакції: 33000, Україна, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12,
Рівненський державний гуманітарний університет,
Кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства